

התמיד בערב פסח, אלא בשבת דעלמא נחלקו.

ולפי זה הכי קתני: כסידרו של תמיד בחול דעלמא, ביום חול של כל ימות השנה, שנשחט בשמונה ומחצה — כך סידרו בשבת דעלמא, בכל שבתות השנה, שגם אז נשחט בשמונה ומחצה, דברי רבי ישמעאל.

ואף על פי שבשבת לא צריך לאחורו מחמת נדרים ונדבות, גזרינן שבת אטו חול, שאם יקדימוהו בשבת לשש ומחצה חיישינן שמא יעשו כן גם בחול, ויפסלו נדרים ונדבות שיקריבו אחרי כן.

רבי עקיבא אומר: כסידרו של תמיד בערב הפסח דעלמא, בערב הפסח שחל ביום חול, שנשחט בשבע ומחצה — כך סידרו בשבת דעלמא, בכל שבתות השנה, שגם אז נשחט בשבע ומחצה. ולא גזרינן שבת אטו חול.

ולפי זה, מתניתין, דקתני תמיד נשחט בערב פסח בשבע ומחצה בין בערב פסח שחל בחול ובין בערב פסח שחל בשבת — דברי הכל היא.

כי רבי ישמעאל ורבי עקיבא נחלקו רק בשבת דעלמא, אבל בערב פסח שניהם מודים שמקדימים את התמיד לשבע ומחצה בגלל הפסחים המרובים שאחריו, בין בערב פסח שחל בחול ובין בערב פסח שחל בשבת.

והוינן בה: במאי קמיפלגי?

ומבארין: בגזרת נדבות ונדרים קמיפלגי

— רבי ישמעאל סבר, גזרינן שבת אטו חול.

זמן שחיטת הפסחים לפני תשע ומחצה כשחל בשבת, כיון שאי אפשר לצלותו עד הלילה. ולכן גם לא הקדימו את זמן התמיד.

ורבי עקיבא סבר, לא חיישינן למכמר בשרא.

לפיכך הקדימו את תחילת זמן שחיטת הפסח גם כאשר חל בשבת, כדי להספיק להקריב את הפסחים הרבים שהיו שם. ולכן הקדימו גם את התמיד.

ב-ח ופרכינן: אי לרבי עקיבא לא חיישינן למכמר בשרא — ניעבדיה לתמיד בשש ומחצה!

שהרי בשבת לא צריך לאחורו משום נדרים ונדבות, ויש להקדימו מחמת הפסחים המרובים שצריך להקריב אחריו!

ותרצינן: קא סבר רבי עקיבא — מוספין קודמין לבזיכין!

וכיון שאת המוספין אי אפשר להקדים, לפיכך עביר להו למוספין בשעה שש, ועבודות הבזיכין בשבע [במשך כל שעה שביעית, והכהנים אינם פנויים אז לעבודת התמיד], ועביר ליה לתמיד בשבע ומחצה.

מתקיף לה רבה בר עולא: הרי בדברי רבי ישמעאל משמע גם שלא כדברי רבא!

שהרי מירי [וכי] "כסידרו בחול כך סידרו בשבת בערב הפסח, דברי רבי ישמעאל" קתני?

הרי "כך סידרו בשבת" סתמא קתני, ומשמע שאין זה מתייחס לערב פסח כלל!

אלא, אמר רבה בר עולא: רבי ישמעאל ורבי עקיבא לא נחלקו כלל על זמן שחיטת

ורבי עקיבא, סבר לא גזרינן.

ומקשינן: אי רבי עקיבא סובר שלא גזרינן שבת אטו חול, הרי אין סיבה לאחר את התמיד בשבת כלל. ואם כן, אדרבא, ראוי להקדימו ככל האפשר, שהרי זריזין מקדימין למצוות.

וניעבדיה בשש ומחצה, שאז הוא תחילת זמנו מדאורייתא!?

ותרצינן: קסבר רבי עקיבא — מוספין קודמין לבזיכין.

לפיכך, מקריבים את המוספין בשש [מתחילת שעה ששית ובמשך שעה ששית], ומקטירין את לבונת הבזיכין בשבע [מתחילת שעה שביעית ובמשך שעה שביעית], ועביד ליה לתמיד בשבע ומחצה.

סיכום השיטות:

א. לפי אבוי ורבא — רבי ישמעאל ורבי עקיבא נחלקו בערב פסח שחל בשבת:

לפי אבוי, לרבי ישמעאל התמיד נשחט בשבע ומחצה ככל ערב פסח, ולרבי עקיבא בשש ומחצה כמו בערב פסח שחל בערב שבת.

לפי רבא, לרבי ישמעאל התמיד נשחט בשמונה ומחצה כמו ביום חול שאינו ערב פסח, ולרבי עקיבא בשבע ומחצה כבערב פסח שחל בחול.

ב. לפי רבה בר עולא — נחלקו בכל שבתות השנה.

לפי רבי ישמעאל התמיד נשחט בשמונה ומחצה כמו בכל יום חול, ולרבי עקיבא בשבע ומחצה.

ולדבריו, בערב פסח לכולי עלמא התמיד נשחט בשבע ומחצה, בין בערב פסח שחל ביום חול ובין בערב פסח שחל בשבת.

מיתיבי לרבא מהא דתניא:

תמיד של בין הערביים, כל השנה כולה קרב כהלכתו — נשחט בשמונה ומחצה, וקרב בתשע ומחצה.

ובערב הפסח נשחט בשבע ומחצה, וקרב בשמונה ומחצה.

הל ערב פסח להיות בשבת — זמן התמיד הוא כמו בזמן שחל ערב הפסח להיות בשני בשבת⁽¹⁾ [כלומר, בשבע ומחצה], דברי רבי ישמעאל.

[פסח]. ובסמוך פריך רבה בר עולא שבדברי רבי ישמעאל משמע גם דלא כרבא. רש"י.

1. מדוע נקט שני בשבת ולא ראשון בשבת או יום אחר? פירש רש"י דלאו דוקא, אלא חד מימות החול נקט.

ועוד כתב, שיש אומרים שנקט שני משום שהוא היום הראשון בשבוע ששייך שיחול בו

י"ד בניסן. כי ביום ראשון אינו יכול לחול שהרי אמרינן "לא בד"ו פסח" כלומר שיום הראשון של פסח — טו בניסן — אינו יכול לחול ביום ב, ד, או ו, וממילא י"ד בניסן אינו יכול לחול ביום א.

ורש"י דחה פירוש זה, שהרי הכלל "לא בד"ו פסח" נאמר רק כאשר מקדשים את החודש על פי החשבון, וכידם לקבוע באיזה יום יהיה ראש

רבי עקיבא אומר: כסידרו בערב הפסח. ולקמן מפרשין מאי קאמר.

בשלמא לאבני — ניהא.

כי בברייתא זו מוכח כפירושו של אבני גם בדברי רבי ישמעאל וגם בדברי רבי עקיבא.

שהרי הוא פירש את דברי רבי ישמעאל בברייתא דלעיל שכשחל ערב פסח בשבת, התמיד נשחט בשבע ומחצה כמו בערב הפסח שחל בחול, וכך אמר רבי ישמעאל בפירוש בברייתא כאן.

וממילא, גם דברי רבי עקיבא מתפרשים כדברי אבני.

כי מאחר ורבי ישמעאל אמר "חל להיות בשבת — כחל להיות בשני בשבת", ועל כך אמר רבי עקיבא "כסידרו בערב הפסח", בהכרח שכונתו לומר "כסידרו בערב הפסח

שחל בערב שבת", דהיינו בשש ומחצה. וכמו שפירש אבני את דברי רבי עקיבא בברייתא דלעיל.⁽²⁾

אלא לרבא, שפירש בדברי רבי ישמעאל שכאשר חל בשבת נשחט בשמונה ומחצה כמו ביום חול שאינו ערב פסח, כדי שלא יתחמם הבשר ויתקלקל — **קשיא!**

שהרי כאן בברייתא אמר רבי ישמעאל שדינו כערב פסח שחל בחול, דהיינו בשבע ומחצה!

ומשנינן: **אמר לך רבא:** לא תימא בדברי רבי ישמעאל "כחל ערב פסח בשני בשבת" שנשחט בשבע ומחצה.

אלא אימא: "בשני בשבת דעלמא", שנשחט בשמונה ומחצה. ולא מקדימים את שחיטת הפסח לפני תשע ומחצה, כדי שהבשר לא יתחמם ויתקלקל.

חדשי הקיץ קבועים איזה מלא ואיזה חסר, ואי אפשר לשנותם. אבל בזמן שקדשו על פי הראיה, ולא נקבע מראש איזה מחדשי הקיץ יהיה מלא ואיזה חסר, ראש השנה אינו בהכרח תלוי בפסח. ולכן די היה לאיים על העדים בתשרי.

2. מה שכתבנו "שמאחר ורבי ישמעאל וכו' בעל כרחך כונתו וכו'" — כך פירש רש"י.

ופירוש דבריו, שהרי הביאור בדברי רבי עקיבא תלוי במחלוקת איך לפרש את דברי רבי ישמעאל. שלפי רבא, שפירש בדברי רבי ישמעאל שכשחל בערב שבת נשחט בשמונה ומחצה כביום חול שאינו ערב פסח, ממילא ברבי עקיבא ניתן להסביר שכונתו כערב פסח שחל בחול, דהיינו בשבע ומחצה.

אבל אם נפרש שרבי ישמעאל הוא זה

חודש ניסן. אבל בזמן המקדש היו מקדשים את החודש על פי עדים שראו את המולד, ובאופן זה הפסח יכול לחול בכל יום מימות השבוע.

אבל תוספות יישבו שגם בזמן שקידשו על פי הראיה היו נוהרים שלא יהיה בד"ו פסח, וכאשר היו עדים שראו את מולד ניסן ביום ב ד או ו [שאם מקדשים אז, יצא פסח בימי בד"ו], היו מזהירים אותם שלא יעידו, וכדאיתא בראש השנה דף כא.

והצל"ח כתב שגם רש"י מודה שהיו מאיימים על העדים שלא יעידו, אבל זה היה רק בתשרי כדי שלא יצא ראש השנה בימים אד"ו. אבל לא היו מקפידים אז על פסח שלא יחול בימי בד"ו. כי עיקר ההקפדה על פסח שלא יחול בימי בד"ו היא משום שאז יחול ראש השנה בימי אד"ו. וזה שייך רק בזמנינו, שלפי החשבון

מיתיבי לאביי מהא דתניא:

הל ערב פסח להיות בשבת — נעשה התמיד כסידרו במשך כל השנה כולה. דהיינו שנשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה, ורק אחר כך התחילו לשחוט את הפסחים, כדי שלא יתחמם הבשר ויתקלקל לפני צלייתו, דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: כסידרו בערב הפסח דעלמא בשבע ומחצה.

בשלמא לרבא ניהא.

אלא לאביי קשיא, שהרי כתוב כאן להדיא כדברי רבא, בין בדברי רבי ישמעאל ובין בדברי רבי עקיבא!?

אמר לך אביי: לא תימא "כסידרו כל השנה".

אלא אימא "כסידרו כל השנים כולן", כשחל ערב פסח בחול, שהתמיד נשחט בשבע ומחצה, דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר: כסידרו ערב הפסח שחל להיות בערב שבת, שהתמיד נשחט בשש ומחצה.

מצוה לסדר בכל בוקר מערכה חדשה של עצים על המזבח, ולהקטיר עליה את אברי העולות ואת החלבים של הקרבנות. שנאמר [ויקרא ו] "וביער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר, וערך עליה העולה, והקטיר עליה חלבי השלמים".

ועל זה שנינו:

תנו רבנן: מנין שלא יהא דבר נקטר על

המערכה החדשה של היום קודם לתמיד של שחר?

תלמוד לומר [ויקרא ו] "וביער עליה הכהן עצים [שזו מצוה לסדר את המערכה, ומיד אחר כך כתיב] וערך עליה העולה".

הרי שעולת התמיד היא הקרבן הראשון בבוקר על המערכה החדשה.

והוינן בה: מאי תלמודא? איך משמע מהפסוק שהמדובר הוא בעולת התמיד של שחר ולא בעולה אחרת?

אמר רבא מדכתיב "העולה" בה"א הידיעה, משמע שהמדובר בעולה חשובה, והיא עולת התמיד, לפי שהיא העולה שכתובה ראשונה בפרשת קרבנות הציבור בפרשת פנחס [במדבר כח].

ומנין שאין דבר קרב אחר תמיד של בין הערבים?

תלמוד לומר [ויקרא ו] "הקטיר עליה — על עולת השחר — חלבי השלמים".

מאי תלמודא, כיצד למדים זאת מהפסוק הזה?

אמר אביי: כי יש לקרוא את הפסוק לפי הביאור הזה: "עליה — דוקא על [אחרין] עולת התמיד של שחר יש להקטיר את חלבי שלמים".

ולא על חבירתה — על עולת התמיד של בין הערביים — תקריב שלמים.

והיינו, שאין להקטיר דבר אחר תמיד של ערב.